

ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ АТАК У БАСКЕТБОЛІ НА ОСНОВІ ВДОСКОНАЛЮВАННЯ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЕРЕД УЧНІВ ДЮСШ

У статті обґрунтовано методики підвищення результативності атакуючих дій баскетболістів 15–17 років на основі перенесення структурних моделей техніко-тактичних дій в ігрові умови. Створення ситуацій протидії здійснюється шляхом з'єднання моделей у направлену систему програмування ігрової діяльності. Система має різний характер і дає змогу моделювати індивідуальні та групові протидії. У результаті встановлено приріст показників психічних якостей, відзначено підвищення показників швидкісно-силових якостей, результативності атакуючих дій.

Ключові слова: протидії, педагогіка, моделювання, результативність, техніка, тактика.

Безперечно, суперництво становить важливу умову спортивної діяльності в спортивних іграх. Однак, незважаючи на це, суперництво й протиторство спортсменів залишаються мало вивченими сферами в спорті. Особливо це стосується різних видів єдиноборств і спортивних ігор, у яких наявні великі швидкості переміщень у просторі, незвичайні положення тіла без опори. Тому ми погоджуємося з авторами дослідження ігрової та тренувальної діяльності спортсменів, що визначили такі фактори, котрі негативно впливають на результативність діяльності: фактор “захисник” [4]; фактор “суперники” (дії суперників); фактор “суперництво в грі” (відставання у рахунку) [2]. Виділені фактори підкреслюють значущість і необхідність подальшого вивчення характеру протидій спортсменів. Тим більше, що в цей час уже запропоновано класифікувати види спорту з урахуванням характеру контакту із суперниками [5]. Виходячи із запропонованої класифікації, спортивні ігри зараховуються до групи з комбінуванням прямого й непрямого контакту.

У теорії й практиці різних видів єдиноборств існують науково-методичні розробки, що стосуються підготовки спортсменів до ситуацій протиторства [3; 6]. В основному дослідження розглядають моделювання змагальної діяльності, а також техніко-тактичні дії виступу, що забезпечують успішність. У спортивних іграх питання моделювання протидій суперників мало вивчені. Вони стосуються в основному моделювання розіграшу стандартних положень у грі й розробки модельних характеристик висококваліфікованих спортсменів [1; 7].

Більшість зі спортивних ігор близькі за характером контакту із суперником до різних видів єдиноборств. Отже, у навчально-тренувальному процесі нападники й захисники повинні бути залучені в реальні ігрові ситуації, у яких відбувається протидія один одному. Ці ситуації можна організувати за рахунок застосування моделювання протидій суперників. На наш погляд, це дасть змогу нападникам підвищити результативність атакуючих дій в умовах змагань завдяки раціональному використанню техніко-тактичних навичок у нападі.

Мета статті – обґрунтувати методики підвищення результативності атакуючих дій баскетболістів 15–17 років на основі перенесення структурних моделей технічних дій нападників і техніко-тактичних дій захисників в ігрові умови протидії суперників.

Майбутню модель можна подати в структурному вигляді, що зумовлений взаєморозташуванням і зв'язком складових атакуючих дій. Як приклад наведемо структуру атакуючих дій в основній фазі. Виділимо з усієї безлічі одну модель. Вона буде мати таку форму: дії нападника в основній фазі – у русі в стрибку – боком до суперника – однією рукою знизу. У тренувальному процесі ця модель підтримується різноманітним класифікації техніки дій у нападі. У підсумку, при перенесенні моделі в навчально-тренувальний процес тренер має можливість самостійно маніпулювати всім комплексом технічних дій, виходячи з доцільності його застосування в умовах захисних дій.

Виходячи з результатів аналізу змагальної діяльності спортсменів-гравців, низька результативність атакуючих дій зумовлена не тільки недостатньою технічною підготовленістю в нападі, а й втратами м'яча [5]. Тому ми пропонуємо вдосконалити техніку атакуючих дій для підвищення їхньої результативності разом з освоєнням баскетболістами комплексу технічних прийомів і обманних рухів, що не дають змоги здійснити відбір, перехоплення м'яча й накривання кидків захисниками в процесі атаки. Ця необхідність зумовлена не тільки переліченими причинами зниження результативності атакуючих дій гравців, а й ситуаційною зумовленістю ігрової діяльності в спортивних іграх.

При створенні окремих моделей і на підставі їхнього змісту моделювання ігрових ситуацій протиборства ми неминуче встановлюємо певні рамки, що обмежують дії спортсменів. Впровадження структурної моделі в навчально-тренувальний процес, яке супроводжується використанням комплексу технічних прийомів і обманних рухів нападником, дає змогу видозмінювати модель на основі сприйняття ігрової ситуації спортсменами. Так, кожна стандартна модель у тренувальному процесі набуває ситуаційної форми, без чого неможливо підготувати спортсмена до ігрової діяльності.

Поряд зі створенням структурних моделей, заснованих на комплексі техніки атакуючих дій, створюються й структурні моделі, засновані на основі комплексу техніко-тактичних захисних дій. При формуванні моделей і перенесенні їх у тренувальний процес узагальнені модельні характеристики техніко-тактичних захисних дій розширюються за рахунок великого різноманіття класифікацій техніки дій у захисті. Важливо відзначити в складі комплексу наявність опорних компонентів захисних дій, що перешкоджають результативному завершенню атаки. До опорних компонентів належать: напрямок, характер пересувань захисника, прийоми оволодіння м'ячем і тактичні дії та взаємодії з партнером, тобто комплекс техніко-тактичних захисних дій, спираючись на які можна класифікувати подальші рухові елементи (див. рис.).

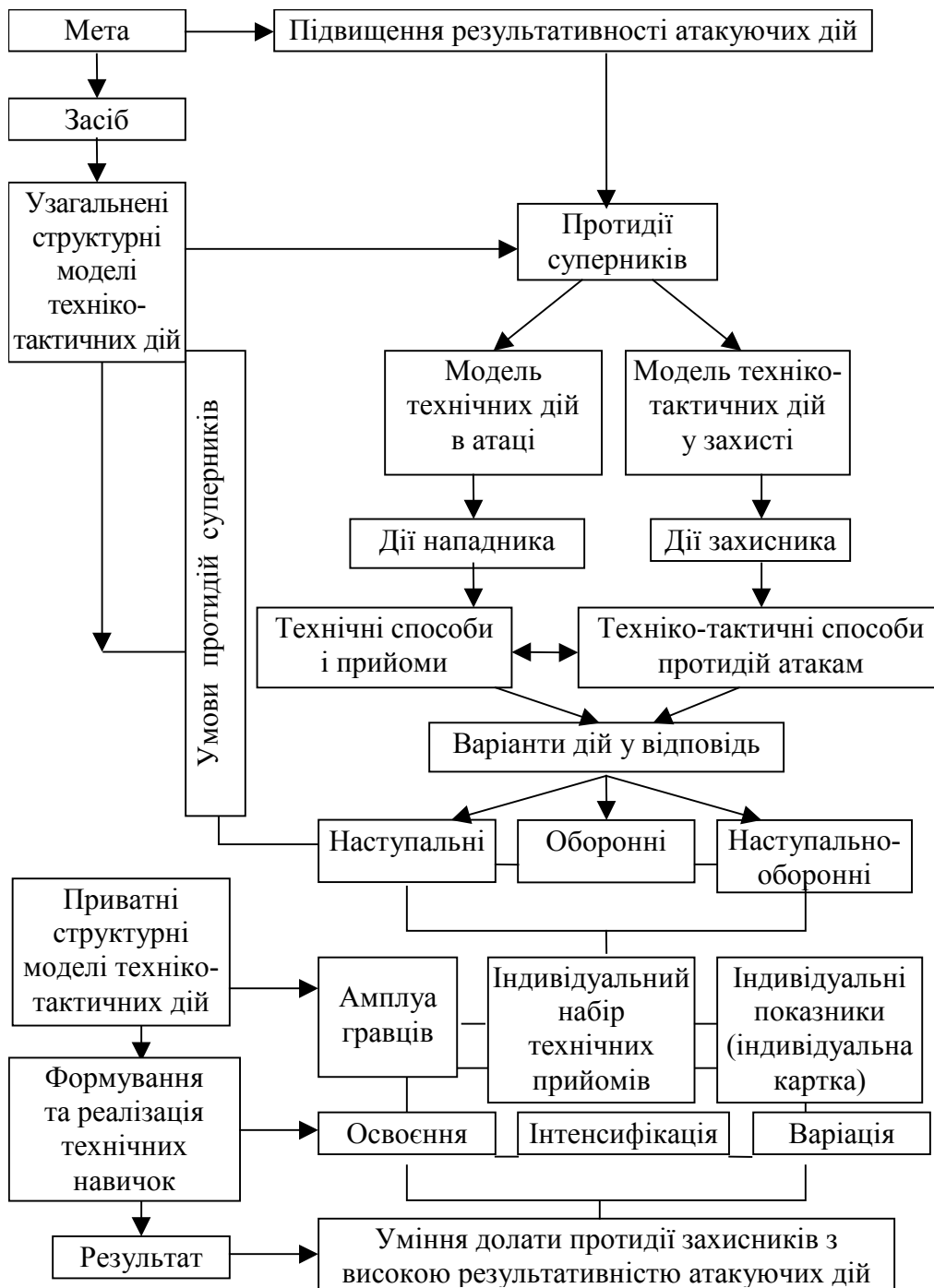

Рис. Процес моделювання змагальної діяльності в ігрових видах спорту

У навчально-тренувальному процесі, коли є дві моделі (атакуюча й захисна), створення ситуацій протидії суперників для підвищення результативності атакуючих дій здійснюється за допомогою поєднання обох моделей у єдину спрямовану систему програмування ігрової діяльності. Ця система має різний характер залежно від спрямованості моделей і дає змогу моделювати індивідуальні й групові протидії захисників і нападників:

– наступальний (з перевагою атакуючої моделі над захисною). У цьому випадку гравці, що нападають, освоюють можливі ситуації обігравання захисників, різноманітність яких спонукає нападників до пошуку нових способів атаки;

– оборонний (з перевагою захисної моделі над атакуючою). У результаті гравці, які нападають, освоюють, поряд з особливостями захисних дій суперників, прийоми й способи, що не дають змоги здійснити відбір, перехоплення м'яча та накривання кидків у процесі атаки;

– наступально-оборонний (без переваги однієї з моделей над іншою). У процесі моделювання діяльності суперників нападник та захисник повинні діяти на основі творчого, індивідуального сприйняття ігрових ситуацій.

При перенесенні моделі в навчально-тренувальний процес тренер має широкі можливості самостійного маніпулювання всім комплексом техніко-тактичних дій, виходячи з доцільності його застосування в умовах атаки.

Однак для того, щоб процес моделювання почав функціонувати, розроблені моделі необхідно перенести в ігрові умови протидії суперників. У їхньому складі є: відстань між захисником і нападником; часовий відрізок гри; характер дій у захисті й нападі. При цьому можливе моделювання протидії суперників в умовах фолу (екстремальні моменти гри), які визначаються характером дій гравців у нападі й захисті.

Висновки. Моделювання протидії суперників є одним із системних методів, що дає змогу перенести моделі протистояння спортсменів в умови тренувального процесу зі збереженням особливостей, властивих для змагальної діяльності.

У результаті застосування методики спрямованого підвищення результативності атакуючих дій на основі моделювання протидії суперників встановлений приріст показників психічних якостей баскетболістів 15–17 років: обсягу уваги (18%, $P < 0,05$), швидкості й точності оперативного мислення (21%, $P < 0,05$), реакції на об'єкт, що рухається із прискоренням (28%, $P < 0,05$). Відзначено підвищення показників швидко-силових якостей (15%, $P < 0,05$). Підвищилася результативність кидків м'яча без опору захисника (47%, $P < 0,05$), результативність кидків з опором захисника (60%, $P < 0,05$).

Ефективність застосування методу моделювання протидії суперників підтверджують результати експериментальних досліджень, які свідчать про підвищення результативності атакуючих дій баскетболістів 15–17 років в умовах змагань: на відстані між нападником і захисником до 1 м на всіх дистанціях атаки ($P < 0,05$); при кидках м'яча боком однією рукою “гаком”, “напівгаком”, а також з положення спиною до захисника ($P < 0,05$); при високій активності захисних дій на всіх дистанціях виконання кидка ($P < 0,05$); при виконанні атак в умовах фолу ($P < 0,05$).

У процесі аналізу показників було виявлено, що спортсмени експериментальної групи на 17–43% роблять більше атак з використанням обманних рухів, ніж баскетболісти контрольної групи ($P < 0,05$), при цьому роблячи менше втрат м'яча в ході атаки ($P < 0,05$).

Список використаної літератури

1. Бабушкин Г.Д. Повышение результативности соревновательной деятельности в спортивных играх на основе развития у спортсменов помехоустойчивости / Г.Д. Бабушкин, Ю.В. Яковых // Актуальные вопросы детского и юношеского футбола : зб. ст. 2-ой региональной научно-практической конференции тренеров, преподавателей, инструкторов по футболу, руководителей физкультурно-спортивных организаций. – Омск : Сибгуфк, 2007. – С. 67–79.
2. Гобоев Ч.-Д.М. Технология моделирования соревновательной деятельности борцов на этапе непосредственной подготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Ч.-Д.М. Гомбоев. – Улан-Уде, 2003. – 24 с.
3. Дементьев В.Л. Взаимосвязь теоретических знаний и практических навыков конфликтного взаимодействия с соперником посредством идеомоторики / В.Л. Дементьев // Теория и практика физической культуры. – 2009. – № 3. – С. 49–51.
4. Козин В.В. Исследование результативности и особенностей выполнения броска в соревновательной деятельности юных баскетболистов / В.В. Козин, А.А. Гераськин // Физкультурное образование Сибири : научно-методический журнал. – Омск : Сибгуфк, 2008. – № 2 (23). – С. 44–47.
5. Подливаев Б.А. Моделирование тренировочных заданий в спортивной борьбе / Б.А. Подливаев // Теория и практика физической культуры. – 1999. – № 2. – С. 13–16.
6. Смоленский В.М. Классификация видов спорта с учетом характера контакта с соперниками / В.М. Смоленский // Теория и практика физической культуры. – 2009. – № 2. – С. 57–58.
7. Шустин Б.Н. Моделирование в спорте (теоретические основы и практическая реализация) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Б.Н. Шустин. – М., 1995. – 82 с.

Ющенко О.П. Повышение результативности атак в баскетболе на основе усовершенствования соревновательной деятельности среди учащихся ДЮСШ

В статье обосновано методики повышения результативности атакующих действий баскетболистов 15–17 лет на основе переноса структурных моделей технико-тактических действий в игровые условия. Создание ситуаций противодействий осуществляется путем соединения моделей в направленную систему программирования игровой деятельности. Система имеет разный характер и позволяет моделировать индивидуальные и групповые противодействия. В результате установлен прирост показателей психических качеств, отмечено повышение показателей скоростно-силовых качеств, результативности атакующих действий.

Ключевые слова: противодействия, моделирование, результативность, техника, педагогика, тактика.

Yushchenko O. Increase of productivity attacks of young basketball players on the basis perfection their competitive activity

Research objective is increase of productivity attacks of basketball players 15–17 years on the basis perfection their competitive activity creation of situations of counteractions is carried out by connection of models in the directed programming system of game activity. The system has different character and allows to model individual and group counteractions. The gain of indicators of mental qualities is as a result established, increase of indicators of force and speed qualities, productivity of attacking actions is noted.

Key words: counteractions, modelling, pedagogy, productivity, techniques, tactics.